

**ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ОТНОСНО ПРОВЕРКИТЕ В ЗАТВОРА В ГРАД СТАРА ЗАГОРА,
ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ОТКРИТ ТИП КЪМ ЗАТВОРА СТАРА ЗАГОРА, ОБЩЕЖИТИЕ
ОТ ЗАКРИТ ТИП „ЧЕРНА ГОРА“, АРЕСТ В ГРАД СТАРА ЗАГОРА, ЗАТВОРА В
ГРАД ПЛОВДИВ, ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ОТКРИТ ТИП „ХЕБРОС“ И АРЕСТ В ГРАД
ПЛОВДИВ**

Съобразно заповед № РД-08-52/09.09.2016 г. на омбудсмана на Република България, г-жа Мая Манолова, екип в състав: Димитър Бонгалов, Христо Атанасов, д-р Мариана Патрикова и Ивелина Велкова извърши проверка в периода 12-17.09.2016 г. в местата за лишаване от свобода.

Екипът благодари за оказаното съдействие от страна на администрацията във всички посетени обекти.

I. Затвор в гр. Стара Загора

1. Материални условия

Капацитетът на корпуса на затвора е 495 лишени от свобода. Към 10.07.2016 г. в него е имало 739 лишени от свобода. При посещението на Националния превантивен механизъм (НПМ) администрацията сподели за съществуваща около 20 % пренаселеност. Предходните посещения на затвора от НПМ са били от 2012 г. до 2015 г. През 2012 г. е имало 683 лица, разположени в 125 спални помещения. Планираният за 2016 г. ремонт, свързан с изграждане на санитарните възли в спалните помещения е изпълнен. Корпусът на затвора е видимо изцяло ремонтиран и обновен. Изградени са помещения за социални дейности на всеки етаж, но все още не бяха обзаведени с необходимите столове. Особени грижи са положени и в зоната за повишена сигурност. Съществуващите 4 наказателни помещения с площ 6.60 кв. м и прозорец с размери 78 см. на 100 см., а осъдените с доживотни присъди са в самостоятелни помещения с над 6 кв. м. и санитарен възел.

Помещенията в приемното отделение са с размери 4.30 м. на 3.10 м., ведно със санитарен възел с размери 1.20 м. на 2 м. Помещенията в останалите коридори са с относително подобни размери. Видим дефицит е в обзавеждането с маси и столове, който по уверения от страна на администрацията се отстранява поетапно.

Възникват видими проблеми в снабдяването на лавките като количество и асортимент, поради изтичането на договорите и обжалване на проведените обществени поръчки.

Издадена е заповед от началника на затвора лишените от свобода да излизат на открито по дълги панталони или анцуг. Установи се молба на социално слаб лишен от свобода, че не разполага с такива вещи. Аргументите на администрацията са свързани с приличен външен вид, поради обстоятелството, че се намират в държавна институция. Ограниченията, налагани на лишените от свобода, не бива да превишават минимално необходимите и трябва да съответстват на законовата цел, за която са наложени. Гражданите имат свободното право да избират своето спортно облекло, включително и да

се придвижват с него до спортните обекти или да спортуват с такова облекло по паркове и улицата в общината.

Такова изискване се оценява от НПМ като превишаване правата на началника на затвора, поради създаване на различни правила в затворите. Мнението ни е, че е налице нарушение на правото на личен живот на лишените от свобода, поради което препоръчва отмяна на тази заповед.

2. Контакти с външния свят

Местата за свиждане са с прегради. Съществува площадка до лавката, където е възможно организиране на безпреградно свиждане за в бъдеще.

НПМ напомня препоръка на Комитета за предотвратяване на изтезанията (КПИ) от 2014 г. – „В контекста на горепосочените бележки КПИ призовава българските власти да предприемат мерки за подобряване на помещенията за свиждане в посетените пенитенциарни заведения; ако е необходимо, трябва да се измени съответното законодателство. Както Комитетът много пъти изтъкна, целта трябва да е всички лишени от свобода, включително тези с мярка за неотклонение, да провеждат свижданията си в разумно свободни условия; използването на помещения за свиждане от затворен тип трябва да бъде по-скоро изключение, отколкото правило.“

Посещението на КПИ е било от 24 март до 3 април 2014 г. Изискването за прегради при свижданията е въведено с изм. и доп. на Правилника в ДВ. бр. 20 от 7 март 2014 г.

Омбудсманът на Република България направи предложение за изменение на законодателството.

Адвокатското свиждане е без прегради. Удълженото свиждане се провежда в служебно кафене, оборудвано с маси и столове.

НПМ е правил вече препоръки относно обзавеждането на помещенията за удълженото свиждане и присъствието на надзорен състав и видеонаблюдение. Единствената разлика между удълженото свиждане и нормалното е липсата на преграда и времетраенето. Нов момент в този затвор е установената практика това свиждане да се провежда като обичайно свиждане за два часа. НПМ напомня, че за двата най-тежки режима удълженото свиждане е единственият начин да се реализира правото на личен живот както на лишените от свобода, така и на техните близки и то като награда, а не като право. Отново причините са в липсата на достатъчно надзорен състав.

В тази връзка НПМ препоръчва на администрацията на затвора да използва целия диапазон на това свиждане, тоест до 4 часа, съобразно чл. 98, ал. 1, т. 5 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС), съобразно действието, за което лишения от свобода е награден.

При посещение за свиждане съществува установена практика, вероятно по устно указание, в затвора да се допуска внасяне само на вакуумирани салами. Изискването е ненужно поради последвалото им нарязване, за да се извърши проверка. /Както в другите затвори и тук липсва скенер за проверка на хранителните пратки или кучета за откриване на наркотици и взривни вещества и др./ Не се допускат и консерви в метални кутии, въпреки че не са забранени /забраната касае консерви в стъклени буркани/.

НПМ препоръчва на администрацията на затвора да преустанови тази практика.

3. Дисциплинарна практика

1. Заповед Б -241/19.08.2016 г.; Б-192 и Б-193 от 22.07.2016 г.

Лишеният от свобода е наказан поради отказ „да извърши ремонтна дейност в общежитието“. Лишен от свобода може да бъде наказан за отказ относно полагане на труд единствено и само, ако той е свързан с изпълнение на присъдата. В случая посоченото нарушение е неизпълнение на задължение по чл. 96, т. 1 – „възложената им от

администрацията работа“. Следващите две заповеди са наложени поради отказ за полагане на доброволен труд /копане в канал с фекалии/. Администрацията е длъжна да прави разлика между труд полаган, защото е неразривно свързан с изпълнение на присъдата, като например дежурство по поддържане на хигиената. В останалите случаи, независимо дали трудът е платен, а още по-малко, ако е доброволен, правоотношението е приравнено към трудовото и отказът не може и не следва да води до налагане на дисциплинарно наказание. Такава дисциплинарна практика означава принудителен труд в нарушение на Конвенция 105 относно премахването на принудителния труд и чл. 2 от Конвенцията относно принудителния или задължителния труд.

НПМ препоръчва на началника на затвора да не налага дисциплинарни наказания във връзка с отказ за полагане на труд, когато правоотношенията по полагането на труд са приравнени към трудовите.

2. Б-233; Б-190/22.07.2016 г.

Лишението от свобода е наказан поради неизпълнение на разпореждане на служител „да се приведе в опрятен външен вид след престой на открито“ /изискването е било да си облече фланелката/. По втората заповед лишението от свобода е бил с къси панталони и джапанки, поради което е допуснал „неизпълнение или лошо изпълнение на възложени задачи и заповеди на съответните длъжностни лица“ по чл. 100, ал. 2, т. 2 от ЗИНЗС.

3. Б-229, Б-228 и Б-227

Допуснатото нарушение е „спали и не отишли на закуска“. Наложените дисциплинарни наказания са: писмено предупреждение; дежурство по хигиената – 7 дни и същото наказание, но отложено за 3 месеца. Член 102 от ЗИНЗС допуска различни наказания за еднакви нарушения – „При определяне на дисциплинарното наказание се вземат предвид характерът и тежестта на извършеното нарушение, отношението на лишения от свобода към него, поведението му преди това и здравословното му състояние.“ Очевидно, че се касае за нарушение на вътрешния ред и като се има предвид, че се говори за право на храна, а не за задължение по смисъла на чл. 84, ал. 2, т. 1 от ЗИНЗС, наказанието „писмено предупреждение“ би било справедливо и в трите случая.

4. Употреба на сила и помощни средства

И в този затвор се установява практика на фиксиране с белезници към болнично легло при открити външни постове. От проверени три случая при всичките се установява постоянно фиксиране с белезници. Периодът е бил от два до пет дни за 24 часа без прекъсване. Един от лишените от свобода е помолил изписване от болницата, за да се преустанови фиксирането. В един от случаите белезници са били поставени и на крака и на ръката. И тук е налице дългогодишна практика към такива случаи. Тази употреба на помощни средства не се отразява в регистъра, поради обстоятелството, че е регламентирана в т. 12 и т. 16 от инструкцията на поста, утвърдена през 2013 г. от началника на затвора.

Налице е изтезание по смисъла на чл. 3 от ЗИНЗС към лишени от свобода нуждаещи се от лечение, вследствие на незаконосъобразен акт на началника на затвора.

II. Общежитие от закрит тип „Черна гора“

Общежитието е отрито през 1967 г. поради съществуваща производствена база за производство на тухли. Дейността е преустановена поради липса на пазар и вероятно няма да бъде възобновена в близко време. През септември 2012 г. в общежитието е имало 196

лишени от свобода. По време на посещенията през настоящата година имаше между 170-180 лишени от свобода /към 10.07.2016 са били 179/. През 2012 г. капацитетът е бил 132 места, като след последното замерване през 2015 г. капацитетът е намален на 121 места. Средногодишно натовареността е била, както следва: 2012 г. – 194 места, 2013 г. – 159 места, 2014 г. – 163 места и 2015 г. – 49 места.

Пренаселеността е видима, но например в спално помещение № 17 бяха разположени 8 човека на площ от 15 кв. м. В първи отряд в спално помещение № 21 са настанени 7 лишени от свобода.

Общежитието остава проблемна зона не само заради пренаселеност, но и поради липсата на санитарни възли в спалните помещения. В баните няма душове, а бетонно корито, от което лишени от свобода могат да се поливат с помощта на леген или други подръчни средства. Тези бани могат да бъдат определени като уникални в местата за лишаване от свобода в Европейския съюз, включително и за България и явно са в този вид от 1967 година. През нощта задържаните използват пластмасови кофи за тоалетни.

НПМ оценява условията в това общежитие като най-лошите в сравнение с другите общежития от закрит тип в България и ги квалифицира като изтезание по смисъла на чл. 3 от ЗИНЗС поради пренаселеност и липса на санитарни възли, установено още през 2012 г. и продължаващо вече 4 години.

НПМ повтаря препоръката си от 2012 г.:

„Националният превантивен механизъм отчита като приоритет изграждането на санитарни възли в спалните помещения или поне извършването на спешен ремонт на баните и тоалетните. На второ място е видна и необходимостта от увеличаване на капацитета на общежитието“.

На втория етаж съществува голяма стая, определена като приемно отделение. В нея имаше двама човека. Помещението е негодно за приемно отделение поради общо коридорно заключване с други лишени от свобода. Не съществува техническа възможност за създаване на такова отделно приемно отделение, а и не е нужно поради наличие на такова в затвора. Съществуващата втора празна стая /девета/, която не се ползва поради съображения за сигурност. Тя се определя от лишени от свобода, като стая за изтезания. Тези данни се възприемат от проверяващият екип като непротиворечиви и верни, включително и данните за оборудването и с легла /без дюшеци/ в деня на посещенията. Служебно бяха проверени два от случаите, в които в тази стая са употребени белезници за фиксиране на лишени от свобода. И двата случая бяха отразени в регистъра за употреба на сила, като оценката ни е, че употребата е законосъобразна. Установен е пропуск поради неотрязване на времетраенето от 30 минути за употреба на белезници. НПМ не приема изложените аргументите, свързани със сигурността на затвора за неизползване на тази стая за жилищни нужди.

НПМ препоръчва усвояването на тази две стаи като нормални спални помещения с оглед намаляване на пренаселеността.

Аналогичен проблем се поражда при използване на наказателни килии на територията на общежитието, разположени в общ коридор с останали лишени от свобода на общ режим. Това води до невъзможност за излизане от спални помещения по 20-30 минути ежедневно.

НПМ препоръчва на ръководството на затвора да обсъди възможността тези наказания да бъдат изтърпявани в наказателните килии в затвора и да ни предостави своето становище.

Основни проблеми във проведените разговори с лишени от свобода са: лоши битови условия и пренаселеност; спиране на водата по един ден в седмицата; нарушаване тайната на кореспонденцията; проблеми, свързани с условно предсрочно освобождаване; високи цени на бързовари в лавката /3-4 лева/; проблеми със здравното обслужване

/основно социално слаби относно платена услуга/; заключване в спални помещения през събота и неделя; липса на хранителни продукти в лавката; продължаван неправомерен натиск от социални работници относно носенето на дълга коса /преустановен от началника на общежитието и впоследствие продължаван със съдействието на надзорния състав спрямо лишени от свобода в приемното отделение на затвора/; затруднения при подаване на жалби; наличие на плъхове, хлебарки, дървеници и бръмбари; удължено свиждане само до два часа; липса на топла вода за изпиране на дрехите; липса на достатъчно трудова заетост; незнание на присъдата.

Осезаемо лошите условия в общежитието водят до значителен ръст на социалното напрежение и повишен брой жалби спрямо броя на лишените от свобода. Това неминуемо създава тежки условия за работа на социалните работници и надзорния състав. През 2012 г. НПМ посочва: „При посещението на НПМ в ЗО „Черна гора“ бяха забелязани затруднения при комуникацията на лишените от свобода с администрацията на затвора. Това е видно от засиления интерес за подаване на устни жалби до омбудсмана на Република България. Липсата на трудова заетост е довела до прекомерно натоварване на двамата социални работници, като има трета неусвоена щатна бройка.“ НПМ не забелязва съществена промяна при тазгодишното си посещение.

Ето защо НПМ препоръчва стриктно спазване на капацитета на общежитието за сметка на евентуална пренаселеност в корпуса на затвора, ако тя е неизбежна. Съображенията ни са, че степента на изтезание ще бъде по-малка поради наличие на санитарни възли, липса на хлебарки и др. насекоми и по-добро медицинско обслужване.

III. Общежитие от открит тип „Стара Загора“

Капацитетът на общежитието е намален от 132 на 89 места. Към момента на посещението в него имаше настанени 88 лица. Екипът на НПМ констатира добри битови условия. Подобно общежитие в гр. Гълъбово е закрито, като капацитетът му е бил относително равностоеен на общежитието в гр. Стара Загора. Причините, според нас, са свързани с висока себестойност на храноден и липса на надзорен състав.

IV. Арест „Стара Загора“

През 2012 г. НПМ е установил, че: „Помещенията на ареста се намират в сградата на областната дирекция на полицията. Има обособена административна част, отделена от спалните помещения за задържани лица. Килиите са 16, като всяка от тях е с площ 9.57 кв. м. Следователно капацитетът на ареста би следвало да бъде до 32 места, но в него са разположени 49 легла. Към деня на посещението в ареста бяха настанени 26 задържани лица. Пиковото натоварване през годината е било 56 лица (през зимния период).

Спалните помещения нямат пряк достъп до дневна светлина, поради наличието на обезопасителни коридори към фасадата на сградата и не разполагат със санитарни възли. Липсата на достатъчно надзорен състав води и до затруднен достъп до тоалетните, дори през деня. През събота и неделя не се осъществява достъп и до мястото за престой на открито поради същата причина. Дюшеците са стари и замърсени. По стените на места има влага и мухъл.

В административната част са разположени мястото за престой на открито и стаята за свиждане. Поради кръстосване на потоците на движение за свиждане и престой на открито, не е възможно те да се осъществяват едновременно. Това води до ограничаване на правата на задържаните лица както във времето за пребиваване на чист въздух, така и във времето, определено за свиждане, което понякога е намалено до 10 минути.“

Преобладаваща част от жалбите са свързани с медицинското обслужване. Те бяха прегледани по график същия ден от фелдшера, обслужващ ареста. Броят задачи, възникнали по този повод, наложиха негови многобройни посещения в други лечебни заведения. Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) не посреща тези транспортни разходи, поради което те са за сметка на медицинското лице.

НПМ препоръчва на медицинските лица в ареста да се заплаща карта или равностойност на определен лимит билети за градски транспорт, ако арестът не е в състояние да осигури служебен транспорт.

Като цяло няма съществена промяна в констатациите от 2012 г. Виждането на ГДИН е преместване на арестите в затворите, там където е възможно. Вероятно това решение ще бъде приложено и към този арест. НПМ препоръчва това да се осъществи през следващата 2017 г.

V. Затвора в гр. Пловдив

На 16 септември 2016 г. към проверяващия екип се включи заместник-омбудсманът доц. д-р Диана Ковачева. Затворът и арестът са били посетени лично от министъра на правосъдието – г-жа Екатерина Захариева, непосредствено преди проверката на НПМ.

Затворът е пренаселен. Така например в 5-ти отряд, в 57 спално помещение бяха разположени 12 лица, при размер на помещението 30 кв. м., включващо и санитарен възел, разположен на 3.6 кв. м. Тоест, средно по 2.28 кв. м. на лишен от свобода. Видимо достъпът до естествена дневна светлина е слаб поради факта, че е постоянно включено изкуственото осветление. Разположението на стаята не позволява създаване на допълнителни прозорци. Помещението е било предназначено за социални дейности, но поради пренаселеност се използва за спално помещение. В други две помещения липсва достатъчно свеж въздух – 12 човека са настанени в 58 спално помещение, в първи отряд, а 23 човека в 82 спално помещение на втори отряд с два прозореца, от които на единия половината осветява санитарния възел. И без допълнително замерване пренаселеността в затвора е видима. Капацитетът е повишен от 405 на 505 бр. лишени от свобода при последното замерване през 2015 г. В момента на посещението имаше 460 лица в корпуса на затвора.

Министерството на правосъдието е взело мерки, като лишените от свобода от област Кърджали вече се пренасочват към затвора в гр. Пазарджик, за да се достигне изискуемият стандарт от 4 кв. м. за лишен от свобода.

Независимо от гореизложеното НПМ изразява резерви относно настоящия капацитет за 505 лица и моли за допълнителна информация относно капацитета на затвора и разбивка на замерването.

НПМ отчита, че администрацията на затвора се справя много добре в условията на видима значителна пренаселеност и е една от най-добрите в затворите за мъже в Южна България. Много добра практика е началникът на затвора да поддържа директен контакт с лишените от свобода, като всяка седмица приема по един отряд. Всички реконструкции и модернизации се осъществяват като се взема предвид и мнението на лишените от свобода. В коридорите с подръчни средства са изградени фитнес зали, които се ползват по график. Вследствие на това липсва присъщото за други затвори напрежение между надзорен състав и лишени свобода. Забележителни са усилията със собствени сили и средства за ремонтни дейности в затвора, за да отговорят на европейските изисквания. Ремонтен е изцяло входът на затвора, като са подобрени мерките за сигурност чрез бронирани стъкла на вратите. Изградени са нови 13 места за свиждане, съответстващи на Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ППЗИНЗС), но за съжаление не са изградени места за контактно свиждане без прегради в съответствие

с препоръките на КПИ, поради необходимостта от промяна на нормативната уредба. Ремонтирана е изцяло кухнята и двете столови. Съществува инициатива на пловдивската адвокатска колегия за финансирането на 2 стаи за адвокатски свиждания, независимо че досега съществуващата стая отговаря на изискванията. В стаята за удължено свиждане е монтирана видеокамера и помещението се охранява от надзорен състав в съответствие със заповед на сегашния главния директор на ГДИН. НПМ отново отчита, че това е намеса в личния живот на гражданите като включва не само лишения от свобода, но и посетителите, осъществяващи това свиждане. Положително е, че само в този затвор за мъже (и в гр. Сливен за жени) е съхранено обзавеждането по предходна заповед на главния директор на ГДИН – г-н Петър Василев, и помещението е подходящо за свиждане в среда, наподобяваща семейната.

При доживотните лишени от свобода бе установена явно забравена заповед на предходния началник на затвора, която указва писмата им да бъдат предавани в отворен плик. Не се установи такава практика при интервютата с лишените от свобода. Направена е препоръка на място към началника на затвора заповедта да бъде свалена незабавно, която бе приета. Администрацията полага усилия за включването на осъдените с доживотни присъди към общи дейности с другите лишени от свобода. НПМ установи два случая, в които лишени от свобода отказват включване в колектива до степен, че са готови да извършат дисциплинарни наказания, за да се върнат към привичната за тях изолация. И двете лица са спокойни, уравновесени и не се нуждаят от психиатрична помощ, свързана с изолацията. Сериозен проблем е ресоциализацията им в общността на лишените от свобода. Очевидно вече е налице многогодишна степен на изолация над необходимото като степен и период, което очевидно ще създава все по-големи проблеми пред социалните работници и в цялост на администрацията на затворите в тези зони с повишена сигурност и е нов момент в констатациите ни.

Впечатляваща е трудовата заетост над 65 % от лишените от свобода, което вероятно извежда затвора на първо място в страната.

Отпуснати са 5000 лв. за закупуване на строителни материали от Държавно предприятие „Фонд затворно дело“ (ДПФЗД), което дава възможност на ръководството на затвора да продължи строителните дейности за подобряване на условията в затвора. Затворът е предвиден за схема от втория етап на финансиране от Норвежкия финансов механизъм.

Изключително добро е взаимодействието между администрацията на затвора и Областната дирекция на Министерството на вътрешните работи чрез 1. Районно управление „Полиция“, осигуряващо охрана около затвора за предотвратяване прехвърляне на забранени вещи (наркотици, телефони и алкохол). В деня на инспекцията бяха заловени две лица, опитващи се да прехвърлят неразрешени вещи в затвора. От началото на годината са установени 65 такива случая, като един е вече осъден и изтърпява наказанието си в затвора в гр. Пловдив. Иззети и унищожени са 38 литра алкохол, прехвърлен през оградата.

НПМ счита за необходима препоръка към кмета на Община Пловдив за създаване на охранителна зона около затвора в гр. Пловдив, особено от страната на ареста, с цел да се намалят условията, позволяващи прехвърляне на неразрешени вещи, за да се облекчи работата на надзорния състав и полицията и избягване терористични атаки.

Установена е изцяло законосъобразна практика относно конвойната дейност. В деня на проверката бе направено незаконосъобразно разпореждане на прокурор от окръжната прокуратура в гр. Кърджали за осъществяване на конвойна дейност от администрацията на затвора вместо от Главна дирекция „Охрана“, която бе отклонена.

За първи път екипът на НПМ не получи оплаквания за цените в лавките. За разлика от затвора в гр. Стара Загора, лавките в затвора в гр. Пловдив имат резерв от хранителни

продукти, кафе и цигари, поради което не се очакват проблеми във връзка с изтичането на договорите и осъществяване на нови доставки. Има сключен договор с нов доставчик и на телефонните услуги, като изпълнението на договора се очаква.

Регистрираната употребата на сила и помощни средства е предимно в случаите на автоагресия на лишени от свобода. Пропуск е случай от 14.03.2016 г. с неуказан период за употреба на белезници. В така водения регистър за употреба на сила и помощни средства не се установиха нарушения.

Преди 5 години е прекратена практиката при така наречения „вътрешен конвой“ извеждането на лишени от свобода с доживотни присъди да се извършва с белезници. Негативна е констатацията, свързана с незаконосъобразна употреба на белезници при откриване на външен пост в лечебни заведения. Два случая са с продължителност от 10 дни. Има и друг подобен случай с продължителност 2 дни, но лишеният от свобода е бил фиксиран за ръка и крак едновременно. При отправена молба във всички случаи белезниците са сваляни за кратък период. През цялото време е имало по двама надзиратели, като за почивките им се осигурява замяна с трети надзирател от затвора. Като причина за употребата на белезници в болнични заведения се посочва невъзможността на служителите в затвора да обезпечат сигурността на останалите болни и предотвратяване на опит за бягство. НППМ установи, че инструкциите на поста съответстват на ЗИНЗС. Независимо от това практиката е еднаква, тоест отново подчертаваме, че е налично 24-часово фиксиране към болничен креват при всички аналогични случаи в цялата система на местата за лишаване от свобода (затвори и арести), без да се отчита индивидуалната оценка на риска.

Непрекъснатото фиксиране с белезници към болничен креват без индивидуална оценка на риска и обстановката в болничната стая се оценява от НППМ като изтезание. НППМ не приема тази практика и към лишени от свобода, осъдени за бягство, чието здравословно състояние очевидно не предполага предприемането на такива опити и направи препоръка за незабавното ѝ преустановяване.

VI. Затворническо общежитие от открит тип „Хеброс“

В ЗО „Хеброс“ капацитетът на общежитието бе усвоен изцяло. Имаше настанени 82 лица при капацитет 74. НППМ обсъди на място възможности за разширяване на общежитието. Съществува възможност да се поправи съществуващ сграден фонд с труд на лишените от свобода, ако се отпуснат строителни материали.

При забележителния ръст на трудова заетост в този затвор НППМ препоръчва на Управителния съвет на ДПФЗД да разгледа евентуални възможности за финансиране на тази дейност.

Наред с типичната проблематика, свързана с условното предсрочно освобождаване и отпуските, в тези общежития от открит тип се постави проблем, свързан с общественото осигуряване на работещите лишени от свобода. Проблематиката е неразривно свързана с удържките от работната заплата, възможностите за изплащане на обезщетения на пострадали от престъпления, гарантиран защитен минимум при налични изпълнителни дела и евентуално паралелно социално подпомагане на семейството на лишения от свобода. Лишените от свобода се извеждат и пазаруват в лавка до затвора. Основателно е предложението лишените от свобода с лек режим да могат да пазаруват и в близкия магазин на „Била“, включително ако е необходимо за всички по определен график. Предложението се нуждае от законодателни промени, но е целесъобразно.

НППМ направи своите препоръки в становището си по измененията и допълненията на ЗИНЗС и благодари за градивните предложения.

VII. Ареста в гр. Пловдив

Арестът в гр. Пловдив е един от най-модерните в България и изцяло съответства на европейските изисквания. Проблемна зона е липса на прегради до тавана за санитарните възли. Една от изпълнените препоръки на КПИ. Не се установиха нарушения. Липсата на достатъчен състав за съжаление е довела до невъзможност да се усвояват пълноценно налични помещения за смислени дейности на задържаните лица. Тези дейности не се финансират в затворите. Очертава се като нова проблемна зона за всички нови арести в които има места за смислени дейности, но липсва персонал и финансиране.

Установени са 4 случая на прекомерна употреба на сила от страна на органите на полицията в гр. Плевен и 4. РУП в гр. Пловдив. Нанесените травматични увреждания, установени при приемането им в ареста, съответстват на дадените обяснения за начина на тяхното причиняване. Фиксирани са с белезници и последващи удари с крака. Белезниците са били и прекомерно затегнати. Това наложи НПИМ да се самосезира и извърши инцидентна проверка на място в 4. и 5. РУП в гр. Пловдив. НПИМ има основания да отчита налична прекомерна употреба на полицейска сила при задържане; липса на медицински преглед (наличен писмен отказ от страна на задържаните лица). Отражено е добро физическо състояние при приемането им в местата за задържане и двете РУП. Задържането превишава пределите на разрешеното по закон 24-часово задържане. Поставянето на белезниците е станало в периода 06.00-06.30 часа. В заповедите за задържане е отразено 15.40 часа. Неприемливо е недопускането от страна на разследващ полицай на неслужебен адвокат от адвокатска колегия Пловдив да се срещне със задържаното лице. Действията са извършени от служители на сектор „Противодействие на престъпността с висока обществена опасност“ от ОДМВР – Пловдив. НПИМ не установи данни за налична служебна проверка.

Останалите два случая са на територията на ОДМВР – Плевен. Задържани са трима граждани, като третият е освободен след 24-часовото задържане поради неучастие в извършеното престъпление. И към тримата е употребена сила след поставянето на белезници. Ударите, по данни на задържаните, са нанасяни с лакът и дърво. Има данни за нанесена средна телесна повреда (счупен зъб).

Водени от гореизложеното, екипът предлага на омбудсмана на Република България да поиска информация и да направи следните препоръки в качеството си на Национален превантивен механизъм:

1. На Министъра на правосъдието на основание чл. 10, ал. 2, т. 15 от ЗИНЗС да извърши преценка относно законосъобразност на заповеди на началника на затвора в гр. Стара Загора относно изискуемо облекло при престой на открито; указаните заповеди в настоящия доклад за налагане на дисциплинарни наказания и инструкцията на външния пост в частта по т. 12 и т. 16 относно ползването на белезници.

2. На главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“:

- Да отмени издадена заповед от началника на затвора лишените от свобода да излизат на открито по дълги панталони или анцуг, поради превишаване на правата на началника на затвора и нарушаване на правото на личен живот.
- На основание чл. 13, ал. 2, т. 1 от ЗИНЗС да вземе необходимите мерки за преустановяване на незаконосъобразна практика за ползване на белезници при външни постове в болнични заведения, без индивидуална оценка на риска и състоянието на болния.

- Националният превантивен механизъм отчита като приоритет изграждането на санитарни възли в спалните помещения в ЗО „Черна гора“ или поне извършването на спешен ремонт на баните и тоалетните. На второ място е видна и необходимостта от увеличаване на капацитета на общежитието.

3. На началника на затвора в гр. Стара Загора:

- Да използва целия диапазон на удълженото свиждане, тоест до 4 часа, съобразно чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС.
- Да преустанови практиката за изискване на вакуумна опаковка и допусне консерви в метална опаковка при внасяне на храна в затвора при свиждане съобразно списъка за разрешени вещи.
- Да извърши преценка относно усвояване на две спални помещения, ползвани като „приемно“ и „стая за изтезания“ на втория етаж в общежитието в ЗО „Черна гора“, както и да изведе от употреба наказателните килии в общежитието или да обезпечи ползването им без да е необходимо ограничаване на движението на другите лишени от свобода в коридорното заключване.
- Да вземе мерки относно стриктно спазване на капацитета на общежитието за сметка на евентуална пренаселеност в корпуса на затвора, ако тя е неизбежна.

4. На кмета на община Пловдив да извърши преценка относно възможностите за създаване на охранителна зона около затвора в гр. Пловдив, особено от страната на ареста, с цел да се намалят условията, позволяващи прехвърляне на неразрешени вещи, за да се облекчи работата на надзорния състав и полицията и избягване терористични атаки.

На основание чл. 28а, ал. 2, т. 5 от Закона за омбудсмана главният директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да ни предостави следната информация:

1. Възможни срокове за извършване на спешен ремонт на бани и тоалетни в общежитието от закрит тип „Черна гора“.
2. Възможни варианти и срокове за повишаване на капацитета на общежитията в „Черна гора“ и „Хеброс“.
3. Възможности и срокове за преместване на ареста в гр. Стара Загора в затвора.
4. Разбивка относно наличен капацитет на затвора в гр. Пловдив.
5. Възможности за пълно или частично транспортно осигуряване на медицинските лица в арестите при служебни пътувания.

**ДИМИТЪР БОНГАЛОВ
ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
„НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН
МЕХАНИЗЪМ И ОСНОВНИ ПРАВА
И СВОБОДИ НА ЧОВЕКА“**